

OPENBAAR MINISTERIE

College van procureurs-generaal
Voorzitter

Postbus 20305, 2500 EH Den Haag

Ministerie van Justitie en Veiligheid
Directie Wetgeving en Juridische Zaken
t.a.v.
Postbus 20301
2500 EH DEN HAAG

Prins Clauslaan 16
2595 AJ Den Haag
T +31 88 699 11 00
www.om.nl

Datum	21 juli 2021	Bij beantwoording de datum en
Onderdeel	WBOM	ons kenmerk vermelden.
Ons kenmerk		
Uw kenmerk		
Onderwerp	Strafbaarstelling in het kader van het Wetsvoorstel tegengaan huwelijkse gevangenschap	

Geachte mevrouw

Bij brief van 14 juni 2021 hebt u namens de minister voor Rechtsbescherming het College van procureurs-generaal gevraagd over het thans bij de Eerste Kamer aanhangige wetsvoorstel Tegengaan huwelijks gevangenschap.¹ Op verzoek van de Eerste Kamer verzoekt u het College in te gaan op artikel IIIA van het wetsvoorstel. Uit het voorlopig verslag van de Eerste Kamer over dit voorstel blijkt de achtergrond van dit consultatieverzoek. Het College is gaarne bereid in dit stadium nog enkele opmerkingen te maken over dit onderdeel van het wetsvoorstel.

Via een in de Tweede Kamer aangenomen amendement² is er naast de al bestaande strafbaarstelling van de bedienaar van een godsdienst die een religieus huwelijk sluit, zoals opgenomen in artikel 449 Sr, ook een strafbaarstelling van de huwelijkspartners zelf opgenomen (mits zij het huwelijk vrijwillig zijn aangegaan). Uit de toelichting op het amendement begrijpt het College dat met deze strafbaarstelling wordt beoogd het ontstaan van zogenoemde huwelijkse gevangenschap in Nederland tegen te gaan. De toelichting op het amendement luidt onder meer als volgt: "Als artikel 449 Sr zich ook uitstrekt tot de

¹ Kamerstukken I 2020/21, 35 348, nr. A.

² Kamerstukken II 2020/21, 35 348, nr. 11. Door de aanvaarding van een subamendement is tevens een derde lid aan artikel 449 Sr toegevoegd, waarin is bepaald dat de nieuwe strafbaarstelling niet geldt voor de huwelijkspartner die reeds op de voet van het eveneens nieuwe tweede lid van artikel 1:68 BW de andere partner heeft verzocht medewerking te verlenen aan het doen tenietgaan van de religieuze verbintenis (Kamerstukken II 2020/21, 35 348, nr. 12).

huwelijkspartners die in volstrekte vrijwilligheid buiten de Nederlandse wet om trouwen, kunnen zij zich vaker bedenken vanwege de afschrikwekkende werking en kunnen mannen die vrouwen in een huwelijk dwingen bij de rechter worden voorgeleid.”

In de Eerste Kamer is een aantal vragen gerezen over dit onderdeel van het wetsvoorstel. Het College is gaarne bereid om op enkele van die vragen te reageren, maar tekent daarbij aan dat het vragen die een privaatrechtelijk karakter hebben buiten beschouwing zal laten. Voorts beschouwt het College de vragen die betrekking hebben op de geschiedenis en achtergrond van artikel 449 Sr als vragen die rechtstreeks aan de minister zijn gesteld.

Als het gaat om het strafrecht wordt de vraag gesteld wat de toegevoegde waarde van de voorgestelde strafbepaling is. Voorts wordt de vraag gesteld hoe vaak het de laatste jaren is voorgekomen dat partijen eerst een religieuze verbintenis aangingen voordat zij in het burgerlijk huwelijk traden. En hoe vaak heeft het openbaar ministerie hiertegen opgetreden? Met betrekking tot de voorgestelde strafbepaling wordt gevraagd of het juist is dat de strafbaarheid uitsluitend betrekking heeft op de huwelijksvoltrekking en zo ja, wat voegt de voorgestelde verruimde strafbaarstelling van artikel 449 Sr dan toe?

Om met deze laatste vraag te beginnen, het huidige artikel 449 Sr heeft inderdaad betrekking op de huwelijksvoltrekking als zodanig. Onder het huidige recht is strafbaar de bedienaar van de godsdienst die, voordat partijen hem hebben doen blijken dat hun huwelijk ten overstaan van de ambtenaar van de burgerlijke stand is voltrokken, enige godsdienstige plichtigheid daartoe betrekkelijk verricht.

Onder godsdienstige plichtigheden vallen alle plichtigheden die volgens het voorschrift of de gewoonte van een godsdienst de godsdienstige viering van het huwelijk vormen.

Vereist is dat partijen doen blijken een burgerlijk huwelijk te hebben gesloten. Het is dus niet voldoende dat de bedienaar van de godsdienst uit andere bron weet dat er een burgerlijk huwelijk is gesloten. Naar geldend recht is waarschijnlijk vereist dat de voltrekking van het burgerlijk huwelijk blijkt uit een door de wet zelf aangewezen bewijsstuk.³

Nu wordt daaraan toegevoegd dat ook de partij wiens huwelijk wordt gesloten strafbaar is als hij vrijwillig deelneemt aan de eerder bedoelde godsdienstige plichtigheid. Er kan daardoor rechtstreeks aangifte worden gedaan tegen degene die de huwelijkse gevangenschap veroorzaakt.

³ K.K. Lindenberg, in: *T&C Strafrecht* (2020), art. 449 Sr, aant. 6.

Een andere vraag informeert ernaar hoe vaak het de laatste jaren is voorgekomen dat partijen eerst een religieuze verbintenis aangingen voordat zij in het burgerlijk huwelijk traden en hoe vaak het openbaar ministerie hiertegen heeft opgetreden. Deze vraag kan het College slechts gedeeltelijk beantwoorden. Het College weet namelijk niet hoe vaak het de laatste jaren daadwerkelijk is voorgekomen dat partijen eerst een religieuze verbintenis zijn aangegaan voordat zij in het burgerlijk huwelijk traden. Het College kan slechts afgaan op de registraties van het openbaar ministerie, waarin een eventuele vervolging van deze zaken is opgenomen. Er hebben zich in het verleden wel een paar zaken voorgedaan waarin is vervolgd voor overtreding van artikel 449 Sr, laatstelijk in 2015 in Den Haag, maar sindsdien heeft een dergelijke vervolging zich niet meer voorgedaan. Artikel 449 Sr leidt in de praktijk een overwegend slapend bestaan. Dat zal, naar het College veronderstelt, niet veranderen met de voorgestelde verruiming van artikel 449 Sr.

Alles afwegende komt het College tot de conclusie dat het voorstel om naast de al bestaande strafbaarstelling van de bedienaar van een godsdienst die een religieus huwelijk sluit, zoals opgenomen in artikel 449 Sr, ook een strafbaarstelling van de huwelijkspartners zelf op te nemen (mits zij het huwelijk vrijwillig zijn aangegaan) geen rol van betekenis zal gaan spelen. Te voorzien is dat deze toevoeging na inwerkingtreding, net als het huidige artikel 449 Sr, in de praktijk niet wordt toegepast.

Hoogachtend, 